

Torna el «nacionalisme»?

«Un independentisme modern i seriós, com el que vol representar el PDC, és incompatible amb el nacionalisme tradicional de Convergència, les seves pràctiques ocultes i els tripijocs de tota la vida»

Una de les característiques de l'evolució profunda de la política catalana, del 2012 ençà, era la desaparició de l'escenari públic del mot nacionalisme i, per tant, també dels nacionalistes.

El panorama semblava haver quedat reduït només a dues possibilitats: independentistes o unionistes. Qualificatius si més no sorprenents atès que el contrari de la independència no és la unitat, sinó la dependència, i, doncs, fóra més encertat de parlar d'independentistes (aquells que volen que Catalunya sigui independent) i dependentistes (els partidaris d'algun tipus de dependència d'algun altre ens polític, sigui de caràcter autònom, federal o confederal). Com per art d'encanteri, el nacionalisme, un dels dos pilars de la transició al Principat, al costat del socialisme, semblava haver passat a millor vida. Però la composició de la nova mesa del congrés de diputats d'Espanya n'ha ressuscitat el nom i la cosa. Torna a haver-hi, sembla, nacionalistes a les corts de Madrid i no són els bascos del PNB, ni els espanyols del PP i el PSOE, sinó els que encapçala F.Homs: la nova Convergència. Nova?

Ja fa un fotimer d'anys que Joan Fuster escrivia: "Cada 'nacionalisme' s'articula com a tal en funció d'un altre 'nacionalisme' (...) Seria inimaginable un 'nacionalisme' sense un altre enfront". L'existència de dues menes de nacionalisme és una obvietat: hi ha un nacionalisme d'afirmació, resistent, d'alliberament, que reacciona davant d'un altre nacionalisme, dominant, expansiu i agressiu, amb la característica que, aquest darrer, propi dels estats, no se'n diu mai, de nacionalista, carrega els neulers nacionalistes als altres, es presenta en forma de patriotisme i els seus adeptes com a patriotes, mots als quals, sorprenentment, una part del sobiranisme català sembla ser al·lèrgic a la seva utilització. Ara i tant, doncs, a nivell internacional, només s'acostuma a emprar els mots maleïts (nacionalisme/nacionalistes) en relació als pobles sense estat (escocesos, corsos, quebequesos, flamencs, nord-irlandesos, catalans, etc.) però quan aquests l'obtenen, el seu ús ja desapareix. Aquest nacionalisme, el defensiu, l'únic que molta gent es pensa que existeix de debò, és tan plural ideològicament com l'altre, l'agressiu, ja que pots trobar-t'hi gent de dretes i d'esquerres, progressistes i conservadors. Aquest darrer, però, el que no se'n diu i no s'hi presenta mai, és el més potent, ja que va a càrrec dels pressupostos generals de l'estat i fa veure que no existeix, com tan bé ha estudiat Michael Billig amb la noció de "nacionalisme banal", que és aquell que de tant com amara la realitat ja ni tan sols es nota, perquè ha esdevingut normal.

Però no són pocs els membres de pobles que aspiren a la independència que no se senten representats pels mots en qüestió, es proclamen no nacionalistes i s'estimen més d'identificar-se, ras i curt, com a independentistes. Segur que a això, poc o molt, hi deuen ajudar algunes experiències europees de nacionalisme d'ingrat record, des del nacionalsocialisme alemany -curiós, tanmateix, que a qui toqui el rebre sigui al nacionalisme i no al socialisme-, fins a les actituds xenòfobes, antiimmigrants i contra els refugiats, propis d'alguns nacionalismes d'estat, avui mateix, a tot Europa. Precisament, el nacionalisme d'estat és un dels obstacles fonamentals perquè la Unió Europea pugui ser presa amb rigor i seriositat. De fet, l'apropiació del nacionalisme per part del PNB i CiU durant 40 anys, no ha ajudat gens al fet que altres catalanistes o patriotes catalans a Madrid hagin tingut el menor interès a veure's reflectits en una "Minoria catalana" que s'exhibia com a estandard únic del país.

En realitat, tots aquests anys, el catalanisme conservador, allò que a Madrid sempre han vist com el "nacionalismo catalán", tradicionalment ha tingut com a aspiració màxima la influència en la política espanyola en l'àmbit econòmic, amb una certa professionalització en el sector dels aconseguïdors ("Qué hay de lo mío, ministro? Un abrazo."), gràcies a una voluminosa i

útil agenda de contactes i relacions, dinars a Zalacaín, sopars a Casa Lucio, o a l'inrevés, i trobades en suites d'hotels de luxe, funció i àmbit on el nacionalisme català es trobava com a peix a l'aigua. Aquest nacionalisme, l'únic que es presentava com a tal a les Espanyes, quan convenia no segava cadenes, però, això sí, pels volts de sant Jordi i de l'11 de setembre, dos cops l'any, més no, no fos cas, feia voleiar un cert catalanisme lingüísticocultural i identitari, del tot inofensiu i fàcilment digerible i comprensible pel poder espanyol, convençuts com aquest estava que era un simple foc d'encenalls, imprescindible per guardar les formes i mantenir viu l'ànim de la penya nacionalista. Algun estirabot marcant territori, tipus "Qui s'han pensat que som?", també podia aparèixer, però ja amb caràcter bianual, i, a més, del tot innecessari perquè, de fet, a Madrid sabien perfectament qui eren, perquè ja feia temps que els tenien ben apamats. Mentrestant, continuava la navegació, destrament, per les aigües de l'ambigüitat política, arribant al port de l'autonomia a tot estirar, i practicant el mètode tradicional de peix al cove, qui dia passa, any empeny, o bé més val això, que res. Establert en la indefinició ideològica i en l'accidentalisme polític, el nacionalisme català ha estat el principal baluard de la constitució espanyola a Catalunya i el primer aliat dels governs espanyols, tant se val el color ideològic, bo i suposant que, a Espanya, hi hagi gaires colors per a poder triar.

Per això, en la nova etapa del país, desaparegudes les sigles que representaven el nacionalisme català en règim de monopoli del 1974 ençà, així com els seus principals protagonistes, la CDC d'Artur Mas s'afanyava a adaptar-se als nous temps, tot passant del nacionalisme a l'independentisme, deixant enrere les pràctiques ancestrals de la vella escola a Madrid, transmeses de generació en generació, com un llegat valuós. Però, no. Els diputats del flamant PDC a Madrid han continuat fent de convergents, com si res, i han estat protagonistes d'un episodi ridícul, vergonyós i, si se'm permet l'expressió, infantil i tot. Talment el xiquet petit enxampat tot fent una malesa, volen que els prenguem seriosament en dir que el sufragi és secret i que ignoren el sentit del vot de cadascun dels vuit parlamentaris electes. Coi, doncs, quina cohesió de grup...! No hauria costat gens de dir la veritat i, n'estic segur, molta gent ho hauria arribat a entendre i, potser, a compartir i tot la decisió. Però no ha estat així. S'han amagat darrere el paravent, com si això fos un joc de criatures, mentre al Parlament de Catalunya els seus correligionaris començaven a fer actes de sobirania.

El fracàs de l'estratègia ha estat estrepitós, atès que l'ocultisme que ha envoltat el sentit del seu vot en constituir-se la mesa i la negació reiterada de la seva implicació en els vots de més, obtinguts per PP i C's, no ha servit de res. De fet, sí que ha estat útil, però per a fer novament el ridícul ja que, al final, s'han quedat sense grup parlamentari propi i sense els recursos que l'acompanyen. Tant de sidral, tants jocs de mans, tanta pèrdua de credibilitat per a tot això, per a un final tant trist com aquest? Els han pres el pèl i el grup, davant els ulls de tothom i a plena llum del dia. En fi, abans, a Madrid, Convergència hi enviava professionals. Aquest nou PDC, aquest que hi posa cares noves i que vota lliurement, coincideixin o no els seus militants amb el criteri dels líders, té un problema i greu, fàcilment localitzable sense necessitat de GPS. Es troba a Madrid i no és el PP. Un independentisme modern i seriós, com el que vol representar el PDC, és incompatible amb el nacionalisme tradicional de Convergència, les seves pràctiques ocultes i els tripijocs de tota la vida.